

TO

CLASSIFICATION

C1: Public Information

DATE

September 4, 2019

REFERENCE

PRC 19-0501

FROM

PRC-PES, SSC

SUBJECT Handboek Safety Culture Ladder TenneT

Handboek van TenneT bij de Safety Culture Ladder (SCL)

Het doel van dit document is om informatie en hulp te bieden bij het implementeren van het Safety Culture Ladder-standaard (SCL) en de daarbij samenhangende SCL-certificeringsvoorwaarden van TenneT voor (potentiële) leveranciers. In dit document vindt u een toelichting op de SCL-certificering, de norm zelf, mogelijke knelpunten tijdens de certificering en desbetreffende informatiebronnen die te raadplegen zijn.

Dit document is ook bedoeld voor externe distributie.

Officiële informatie die te vinden is in TenneT aanbestedingsprocedures, prijsuitvragen, orders en pre-qualificatiesystemen, alsmede ook op de NEN-website en -documenten enzovoorts hebben voorrang op dit document. Heeft u vragen over de inhoud, neem dan contact op met het SCL-team (safety@tennet.eu)

De inhoud:

1. Samenvatting
2. Safety Vision & Safety by Contractor Management Program
3. Risicoclassificatie
4. Safety Culture Ladder-criteria voor opdrachtnemers
5. Safety Culture Ladder
6. Safety Culture Ladder-certificering
7. Alternatieve normen
8. Communicatie

Versie	Auteur	Datum	Opmerking
1.0	PRC-E-PES , SSC	21-05-2019	
1.1	PRC-E-PES, SSC	21-8-2019	Tekst gestandaardiseerd

1. Samenvatting

De invoering van de SCL door TenneT in haar supply chain is een belangrijk initiatief om de veiligheid verder te verbeteren. De SCL maakt deel uit van het programma Safety by Contractor Management.

De SCL is geen systeem voor het evalueren van een veiligheidsbeleid: het is een standaard voor het objectief meten van houding en gedrag van de medewerkers in een onderneming op het vlak van gezondheid en veiligheid. Het doel van de SCL is om het veiligheidsbewustzijn op de werkplek te meten en verbeterinitiatieven te ontdekken, en op die manier een betere en veiligere werkomgeving te creëren en te stimuleren.

TenneT eist een SCL-certificering op trede 3 voor die bedrijven of opdrachtnemers die high risk activiteiten uitvoeren en van wie het handelsvolume (omzet) met TenneT aanzienlijk is. TenneT eist een SAQ+-statement op trede 3 voor die opdrachtnemers die high risk activiteiten uitvoeren en van wie het handelsvolume met TenneT lager is, en voor die bedrijven of opdrachtnemers die activiteiten met medium risk uitvoeren en van wie het handelsvolume met TenneT aanzienlijk is.

TenneT streeft naar een situatie in de toekomst om de SCL/SAQ+-certificering (trede 3) als knock-out criteria in haar inkoopproces toe te passen. In de (huidige) overgangsfase past TenneT de SCL/SAQ+-certificering toe als contractuele voorwaarde.

De SCL-standaard is een onafhankelijk, certificeerbare standaard voor veiligheidscultuur. Het instrument wordt door TenneT toegepast omdat het de opdrachtnemers de kans biedt om zich (kwantitatief en objectief) te onderscheiden van de branchegeenoten door aan te tonen dat ze hun activiteiten op een veilige manier uitvoeren. TenneT heeft de SCL-standaard geïdentificeerd als een doeltreffend en gestructureerd instrument voor het implementeren en onderhouden van gewenst houding en gedrag op het vlak van veiligheid in de toeleveringsketen. De SCL biedt de mogelijkheid tot een transparante en doeltreffende samenwerking in veiligheidskwesties, wat leidt tot een goed partnerschap en positieve resultaten op het vlak van kwaliteitsnormen, bedrijfsimago en veiligheidsgedrag.

Veiligheidsexperts van TenneT hebben het risicopotentieel van de activiteiten van opdrachtnemers, die voor TenneT werkzaamheden uitvoeren, vastgesteld. Op basis van deze classificering en rekening houdend met de omvang van de omzet heeft TenneT een selectie gemaakt welke opdrachtnemers in aanmerking komen voor een SCL certificering en welke voor een SAQ+ statement. Over het algemeen worden de (uitvoerende) activiteiten die in hoogspanningstations, aan bovengrondse lijnen en/of in offshore worden uitgevoerd, als high risk beschouwd. Bovendien worden ook al die activiteiten die een grote impact hebben op de veiligheid van de uit te voeren taken, bijvoorbeeld engineering, ook als high risk beschouwd. Technische onderzoeken/of toezichthoudende diensten, logistiek en gebouwenbeheer worden beschouwd als activiteiten met medium risk.

Opdrachtnemers die een overeenkomst met high en/of medium risk activiteiten met TenneT sluiten, moeten op een bepaald moment gecertificeerd zijn. Elke opdrachtnemer is verantwoordelijk voor de activiteiten die door zijn eigen medewerkers en / of door haar onderaannemers worden uitgevoerd. Dat deel van de organisatie die voor TenneT werkt, dient minimaal gecertificeerd te worden. Uiteraard stimuleert TenneT dat grote delen van de organisatie, of zelfs de totale organisatie wordt gecertificeerd.

De SCL:

- is een standaard voor het objectief meten van de houding en het gedrag van een onderneming op het vlak van gezondheid en veiligheid op de werkplek.
- is gebaseerd op vijf volwassenheidsniveaus van veiligheidscultuur. Elke trede van de ladder geeft de mate aan waarin het veiligheidsbewustzijn van een onderneming is geëvolueerd.
- meet de veiligheid van een onderneming op zes inhoudelijke thema's.
- is geen norm voor het analyseren van het veiligheidsmanagementsysteem van een onderneming.

- is een groeimodel, dat de onderneming aanmoedigt om de volgende trede te bereiken en te behouden.

De SCL wordt beheerd door NEN, de Nederlandse instelling voor normalisatie. De SCL standaard kent een volledige SCL certificering, maar ook zogenoemde SCL light producten (SAQ en SAQ+), en een aangepast (beknoper) certificeringsprogramma¹. NEN kan certificerende instellingen (CI's) een licentie verlenen en SCL auditoren goedkeuren, indien aantoonbaar aan de vereisten wordt voldaan zoals vastgelegd in het handboek SCL.

Een bedrijf, dat certificatie nastreeft, stelt het toepassingsgebied van de audit vast en samen met de CI worden de gesprekken en de te bezoeken projecten bepaald. Na zorgvuldige planning voeren twee auditoren de audit uit. De audit bestaat uit gesprekken met medewerkers in de hele organisatie (van hoog naar laag, en zo breed mogelijk), bezoeken aan de projecten, observaties en korte gesprekken op bouwplaatsen. Ook medewerkers van opdrachtnemers en onderaannemers die op locatie werken, kunnen ook ondervraagd en geobserveerd worden.

De scores voor de zes inhoudelijke thema's zijn transparant en leiden tot een algemene score voor de onderneming. De resultaten van de audit, met inbegrip van verbeterpunten, worden in een rapportage opgenomen en aan het bedrijf verstrekt. Het certificaat wordt op de website van NEN gepubliceerd.

TenneT is welwillend om alternatieve standaarden te accepteren en heeft een aantal criteria opgesteld waaraan een alternatieve standaard zou moeten voldoen. We wijzen er echter op dat een objectieve en intensieve focus op houding en gedrag van een onderneming in een certificeerbare omgeving een relatief nieuwe ontwikkeling op het gebied van veiligheid is.

TenneT gebruikt verscheidene communicatiemiddelen om de invoering van SCL te ondersteunen, voor opdrachtnemers van TenneT als voor andere aanbestedende diensten. TenneT verbindt zich ertoe om de veiligheidscultuur in organisaties te bevorderen en om SCL te promoten als een objectief instrument voor het meten van de veiligheidscultuur in de energie- en infrastructuursector en indien mogelijk ook buiten deze sectoren.

¹ TenneT maakt gebruik van deze light producten als een pilot project georganiseerd door NEN.

2. Safety Vision - Safe Execution - Safety by Contractor Management Program

TenneT heeft in 2013 haar Safety Vision 2014-2018 ontwikkeld, met inbegrip van een stappenplan dat gericht is op de volgende drie gebieden:

- Safety Leadership
- One TenneT standard
- Contractor Management

In 2018 heeft TenneT de nieuwe Safety Vision 2022 ontwikkeld, die verder bouwt op de belangrijkste principes van de Safety Vision 2018. De Safety Vision 2022 is te vinden op de website van TenneT.

Eén van de uitwerkingen van de Safety Vision is de ontwikkeling en invoering van het Safety by Contractor Management-programma (SbCM). SbCM is er op gericht om de veiligheidsprestaties van onze opdrachtnemers te verbeteren en ziet toe op de samenwerking met onze opdrachtnemers. Voor iedere fase van het inkoopproces zijn veiligheidsinterventies ingevoerd. Met deze aanpak maakt TenneT duidelijk wat van de opdrachtnemers tijdens een samenwerking met TenneT wordt verwacht.

Tijdens de verschillende fasen van de aanbesteding ligt de focus op de volgende aspecten:

1. Voorbereidende fase : Risicoclassificatie
2. Selectiefase : Safety Culture Ladder
3. Gunningsfase : Project Safety Plan en Safety Awarding Criteria
4. Contracteringsfase : Contractueel overeengekomen veiligheidsnormen (KPI's)
5. Uitvoeringsfase : Supplier Performance Management (inclusief feedback)
zoals gemeten tijdens de uitvoering van het contract

Het SbCM-programma streeft ernaar om de veiligheidsresultaten in de toeleveringsketen te verbeteren, waarbij TenneT en haar opdrachtnemers samen zullen evolueren. Daarom heeft TenneT gekozen voor een stapsgewijze, proportionele en flexibele aanpak van de invoering van SCL. TenneT voert de verbeteringen zorgvuldig, contract per contract of categorie per categorie, in.

TenneT wilt samenwerken met opdrachtnemers die vergelijkbare ambities en overtuigingen koesteren op het vlak van veiligheid. Focus op houding en gedrag zal uiteindelijk leiden tot een verbeterde veiligheidsprestatie. TenneT biedt haar opdrachtnemers de mogelijkheid om zich van de branchegenoten te onderscheiden mede op basis van hun veiligheidsresultaten.

Ter ondersteuning van deze aanpak heeft TenneT gekozen voor SCL:

- SCL dekt alle aspecten van een onderneming die invloed hebben op de veiligheidsresultaten
- De SCL-standaard kan worden toegepast op de activiteiten van (onder)aannemers
- Voor SCL zijn geen nieuwe beheersystemen nodig
- SCL is gebaseerd op een groeimodel dat gericht is op continue verbetering
- SCL meet de doeltreffendheid van veiligheid gerelateerde activiteiten in een onderneming (niet wat op papier staat of hoe het zou moeten zijn, maar hoe veiligheid in de praktijk door de medewerkers wordt omgezet)
- De SCL-standaard wordt geauditeerd door onafhankelijk certificerende instellingen

3. Risicoclassificatie

Veiligheidsexperts van TenneT hebben de volgende gebieden als mogelijk risicovol aangeduid:

- Activiteiten bij het voorbereiden (van de uitvoering) van projecten, bijvoorbeeld engineering, tracé onderzoek, bodemonderzoek, (milieu)planning, enzovoort en met groot effect op het voorkomen van veiligheidsrisico's.
- Activiteiten met betrekking tot de uitvoering van projecten onshore en offshore
- Facilitaire activiteiten zoals gebouwenonderhoud, reiniging, catering, beveiliging, afvalinzameling enzovoort.

Risico aspecten

Veiligheidsexperts hebben een niet-uitputtende lijst van mogelijke veiligheidsrisico's opgesteld voor onder andere:

- het werken met of in de buurt van laag –en middenspanning onderdelen
- het werken in de buurt van hoogspanning
- het werken op hoogte
- verhoogd risico wegens neervallende onderdelen
- verhoogd risico op slip- of struikelpartijen
- werken met grote/complex machines
- werken op steigers
- groot aantal verschillende activiteiten (veel interfaces, complexe combinatie van activiteiten)
- complexe potentiële noodsituaties (bv. verafgelegen gebieden/offshore, dichtbevolkte gebieden)
- werken met gevaarlijke stoffen (gezondheid)

Deze risico's zijn direct verbonden met de uitvoering van bepaalde activiteiten. Sommige risico's kunnen niet worden voorkomen, maar de kans en impact kunnen echter worden gereduceerd door training, voorbereiding, instructies, tooling, enz.

Risicoclassificatie

TenneT evalueert voor elke eCI@ss (cluster van materialen en diensten van dezelfde aard) of de bovenstaande risico aspecten voorkomen bij het uitvoeren van de activiteiten of bij de handling van de materialen. Op die manier behoren alle eCI@sses tot een bepaalde risicoklasse (high, medium, low). Deze risicoclassificatie kan als startpunt fungeren voor de verdere bepaling van het risiconiveau voor elke activiteit of project. De uiteindelijke classificatie kan ook voortkomen uit een combinatie van verschillende eCI@sses, of uit de situatie dat de activiteit niet volledig door een bepaalde eCI@ss wordt gedekt. Voor specifieke vragen en om de definitieve classificatie te kennen, kan contact worden opgenomen met de veiligheidsexperts van TenneT, via safety@tennet.eu.

Als algemene richtlijn is de volgende classificatie van toepassing:

High risk:

- alle activiteiten (installatie, montage/demontage, onderhoud) die worden uitgevoerd op hoogspanningsstations, aan bovengrondse lijnen en/of kabels, en/of offshore.
- die activiteiten die een grote impact hebben op de veiligheid van de uit te voeren taken, bijvoorbeeld engineering.

Medium risk:

- Technische diensten voor onderzoek, studies en/of toezicht.
 - o Deze activiteiten worden meestal in “greenfield” omstandigheden en hebben een beperkte directe invloed hebben op de veiligheid van de uit te voeren taken.
- Facilitaire diensten zoals gebouwenbeheer, logistiek, catering etc.

Low risk:

- Materiaal leveringen, exclusief (speciaal) transport en installatie van het materiaal.

Over het algemeen worden de activiteiten als volgt geclassificeerd:

1. *Vorbereiding*

Beschouwd als high risk:

- Engineering

Beschouwd als medium risk:

- Technische diensten (bodemonderzoek, tracé onderzoek, milieu-onderzoek, enzovoort)
- Toezicht en/of coördinatie van technische diensten

2. *Uitvoering*

Beschouwd als high risk:

- Bouwwerkzaamheden (staalbouw, civieltechnische werken, architectuur)
- Civieltechnische en/of funderingswerken
- Demontage/montage, inspectie, onderhoud van kabels, hoogspanningsstations en/of bovengrondse lijnen
- Conserveringswerkzaamheden, groenvoorziening, inspecties van lijnen en/of stations
- Zwaar vervoer

Beschouwd als medium risk:

- Testen en inbedrijfstelling
- Elektrisch onderhoud (niet hoogspanning)
- Onderhoud en inspectie van instrumenten en besturingssystemen

3. *Offshore*

Beschouwd als high risk:

- Offshore installeren van kabels
- HVDC-stations
- Testen, Bodemonderzoek, Inspecties, Diensten, Revisie
- Offshore onderhoud en reparatie
- Offshore supervisie
- Transportdiensten

4. *Gebouwen*

Beschouwd als high risk:

- Gebouwenplanning, onderhouden van kantoorgebouwen
- Speciale constructiewerken
- Speciaal transport, hijswerkzaamheden

Beschouwd als medium risk:

- Logistieke diensten
- Gebouwenbeheer (onderhoud, schoonmaak, catering, groenvoorziening, afvalbeheer)

4. SCL-criteria voor opdrachtnemers en onderaannemers

TenneT heeft de SCL-standaard geselecteerd als een objectief, transparant en gestructureerd instrument voor het implementeren en onderhouden van het gewenste houding en gedrag in de toeleveringsketen, op het gebied van veiligheid.

TenneT verlangt van haar opdrachtnemers dat ze op trede 3 van de SCL-standaard (of equivalent) gecertificeerd zijn. **De SCL-standaard bestaat uit drie producten die TenneT van zijn opdrachtnemers kan eisen, namelijk een SCL-certificaat, een SAQ+ Statement of een SAQ Statement.** Meer informatie daarover is te vinden in het volgende hoofdstuk. Met een SCL-certificaat /SAQ+ Statement trede 3 tonen ondernemingen aan dat hun veiligheidscultuur een kwaliteitsaspect van hun organisatie weerspiegelt.

Wie moet gecertificeerd zijn?

Elke opdrachtnemer die een overeenkomst met TenneT afsluit en die activiteiten van medium of high risk voor TenneT uitvoert, dient gecertificeerd zijn. Dit zijn de opdrachtnemers die verantwoordelijk zijn voor de uit te voeren activiteiten voor projecten van TenneT, met eigen medewerkers of onderaannemers. Als niet de volledige onderneming gecertificeerd is, dan wordt de beperking op het SCL-certificaat vermeld.

De productie van componenten of onderdelen op zich maakt geen deel uit van de certificering. Echter, wanneer het product de fabriek verlaat en/of werkzaamheden op de terreinen/bouwplaatsen van TenneT (hijswerken, installatie, inbedrijfstelling, opstarten, inspectie, onderhoud, reparatie) plaatsvinden, dan is een SCL-certificering (SCL of SAQ+) voor die specifieke activiteiten wel vereist. Speciaal transport vanaf de fabriek maakt ook deel uit van de SCL-certificering.

Als opdrachtnemer een joint venture, consortium, een combinatie, een coöperatie, een vennootschap onder firma enzovoorts vormen, dan moeten alle (relevante bedrijfseenheden van deze opdrachtnemer) gecertificeerd zijn, als ze activiteiten met medium of high risk uitvoeren.

Onderaannemers

Momenteel hoeven onderaannemers niet gecertificeerd te zijn, tenzij anderszins door TenneT bepaald. De SCL-standaard omvat diverse voorwaarden hoe een opdrachtnemer met zijn onderaannemers op het gebied van veiligheid kan omgaan. Volgens de standaard dienen de onderaannemers op het vlak van veiligheid hetzelfde gedrag en dezelfde houding als de contractor te tonen. De contractor mag zijn "eigen" standaard gebruiken om een bepaalde veiligheidscultuur te implementeren (te ontwikkelen) bij de onderaannemers. De contractor kan er natuurlijk ook voor kiezen om de SCL-eis naar zijn onderaannemers door te leggen. Wanneer de auditor een project bezoekt, zal hij zowel de medewerkers van het bedrijf als die van de onderaannemers observeren en ondervragen. Het resultaat maakt deel uit van de auditresultaten van het bedrijf.

Materiaal

Opdrachtnemers die materialen produceren en leveren hoeven geen SCL certificering te hebben. Productie en levering is geclassificeerd als light risk. Het vervaardigen van offshore-platforms wordt niet beschouwd als de productie van materiaal en is daarom wel onderworpen aan SCL-certificering.

5. Basispunten SCL

De SCL-standaard

De SCL-standaard wordt beheerd door NEN, de Nederlandse instelling voor normalisatie. Systemen voor een veiligheidscultuur zijn in de jaren 90 in de olie- en gasector ontwikkeld en ingevoerd, voornamelijk op basis van zelfbeoordelingsmethodes. Deze zelfbeoordelingsmethodes zijn sindsdien ook in vele andere sectoren ingevoerd. In de jaren 2000 werd de standaard uitgebreid tot een **onafhankelijk, certificeerbare standaard**. Vandaag de dag wordt de SCL-certificering toegepast in de inkoopprocessen van een aantal aanbestedende diensten die werken met grote infrastructurele projecten. Alle SCL-gecertificeerde ondernemingen zijn te vinden op <http://safetycultureladder.org/> in de sectie "Certificaathouders".

SCL bestaat uit vijf volwassenheidsniveaus in de veiligheidscultuur en moet worden beschouwd als een groeimodel. De treden van de ladder geven de mate aan waarin het veiligheidsbewustzijn van een onderneming is geëvolueerd.

Schematische weergave Safety Culture Ladder

De SCL-standaard bevat eisen van 18 veiligheid gerelateerde karakteristieken die binnen de 6 inhoudelijke bedrijfsaspecten vallen, de houding en het gedrag van een onderneming.

Bedrijfsaspecten	kenmerken
Leiderschap en betrokkenheid	managementinteresse medewerkersbetrokkenheid prestatiebeloningen
Beleid en strategie	veroorzakers ongevallen winstgevendheid en continuïteit
Organisatie en opdrachtnemers	opdrachtnemers competentie en training afdeling V&G
Werkplek en procedures	werkplanning werkplekveiligheid procedures
Afwijkingen en communicatie	melding onderzoek van incidenten opvolging van incidenten dagelijkse controle bijeenkomsten
Audits en statistieken	audits en reviews trends en statistieken

Tabel: De bedrijfsaspecten en kenmerken van de onderneming (bron NEN)

De SCL-standaard behandelt over het algemeen dezelfde inhoudelijke thema's als bepaalde veiligheidsmanagementsystemen zoals VCA/SCC, OHSAS, ISO enzovoorts. Audits voor een veiligheidsmanagementsysteem bestaan vooral uit het controleren van processen en bijbehorende documenten, terwijl SCL bijna geen controle van documenten vereist. De SCL-audit is gericht op de **daadwerkelijke invoering** van het veiligheidsbeleid en/of de veiligheidsprocedures. Wat op papier geschreven staat is minder belangrijk, het belangrijkste is hoe mensen denken, hun houding en gedrag, dat in de hele organisatie te herkennen is. Het bewijst een hoge mate van gedragen veiligheidsbewustzijn.

SCL-producten

NEN heeft besloten om drie SCL-producten te ontwikkelen om aan het proportionaliteit beginsel te voldoen:

1. het SCL-certificaat: een volledige audit van alle relevante voorwaarden voor de gekozen trede
2. SAQ+ Statement (of "Ervaringsaudit" in de NEN-handleiding): een audit van 40% in vergelijking met SCL. De invoering van een volledige veiligheidscultuur is nodig (een veiligheidscultuur kan niet gedeeltelijk worden ingevoerd), maar de omvang van de audit is beperkt. Een geslaagde audit leidt tot een verklaring. Omdat niet alle kenmerken worden beoordeeld, meldt de verklaring dat er geen redenen zijn gevonden om eraan te twijfelen dat de organisatie voldoet aan de vereiste SCL-trede.
3. SAQ-verklaring (zelfbeoordeling). De auditor controleert de zelfbeoordeling, de GAP-analyse en het verbeterplan. Tijdens de SAQ-beoordeling controleert de auditor of de onderneming al dan niet werkt aan verbeteringen op vlak van veiligheid.

Meer informatie over deze producten is te vinden op www.safetycultureladder.org.

NEN heeft besloten dat SCL-certificering niet kan worden toegepast op ondernemingen met vier medewerkers of minder. Daarom zal TenneT een alternatief voor deze opdrachtnemers (die vaak in nichemarkten werken) ontwikkelen, omdat ook deze ondernemingen met high/medium risk activiteiten kunnen uitvoeren.

SCL-voorwaarden en risicoclassificatie

Zoals hierboven beschreven, kan TenneT ofwel een SCL-certificering ofwel een SAQ+ / SAQ Statement eisen. Welke van deze opties wordt gevraagd, hangt af van twee factoren, namelijk het risico niveau van de uitgevoerde activiteiten en het handelsvolume. Hoe hoger het veiligheidsrisico en het handelsvolume met TenneT, des te hoger het SCL product, zoals aangegeven in de onderstaande tabel.

safety risk level
uitgevoerde activiteiten

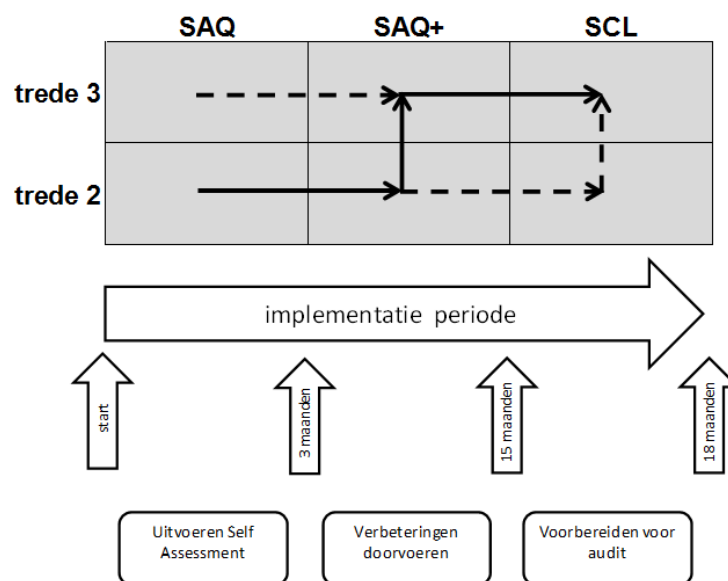
	<i>high</i>	<i>medium</i>	<i>light</i>
SCL product	SCL trede 3 substantieel volume	niet van toepassing	niet van toepassing
SAQ+ trede 3	laag volume	substantieel volume	niet van toepassing
SAQ trede 3	niet van toepassing	laag volume	optioneel

Tabel TenneT SCL eis in relatie tot safety risk en handelsvolume

SCL-implementatieschema

Een SCL-implementatie bestaat meestal uit de volgende stappen:

- **Zelfbeoordeling** over veiligheidsbewustzijn (op de website van NEN is een online tool voor zelfbeoordelingen te vinden).
- **Verschillen-analyse** om het verschil tussen de huidige situatie en het vereiste SCL-trede te identificeren.
- **Actieplan** om initiatieven voor het verbeteren van de veiligheid te bepalen.
- **Pre-audit** voor de gewenste trede, uitgevoerd door een certificerende instelling of door een adviseur.
- **Audit** uitgevoerd door een certificerende instelling.

Indicatieve volgorde en tijdslijn voor invoering SCL

Het NEN-certificeringsschema voor TenneT opdrachtnemers

NEN heeft op verzoek van stakeholders de certificeringsprocedure en geldigheid aangepast. Deze wijzigingen zijn benoemd en worden als pilot bij TenneT opdrachtnemers toegepast. Deze pilot zal na enkele jaren worden geëvalueerd en desgewenst wordt het handboek aangepast.

De certificeringsprocedure voor TenneT-opdrachtnemers begint met de certificering voor het vereiste SCL-product op de vereiste trede. In het eerste en tweede jaar na volledige certificering, wordt een opvolgingsaudit over enkele aspecten uitgevoerd om de verbeteringsactiviteiten op te volgen. Na drie jaar wordt de volledige certificering herhaald, indien gewenst op een hogere trede.

De geldigheidsduur van het volledige SCL-certificaat / de volledige SAQ+ / SAQ Statement zijn in de pilot verlengd van 1 naar 3 jaar, met inbegrip van de positieve beoordeling van de opvolgingsacties in de tussenperiode. De originele SCL – standaard bepaalt dat elk jaar een volledige audit moet worden uitgevoerd.

	jaar 1	jaar 2	jaar 3	jaar 4
VL certificaat	mandagen handboek tabel	Ervaringsaudit 40% handboek	Ervaringsaudit 40% handboek	mandagen handboek tabel
SAQ+ statement = ervaringsaudit	mandagen handboek tabel *40%	check op actie plan 0,5 mandag	check op actie plan 0,5 mandag	mandagen handboek tabel *40%
SAQ	1 mandag	check op actie plan 0,5 mandag	check op actie plan 0,5 mandag	1 mandag

1 mandag is 1 dag van 1 auditor

Tabel: Auditschema NEN pilot TenneT opdrachtnemers (bron NEN)

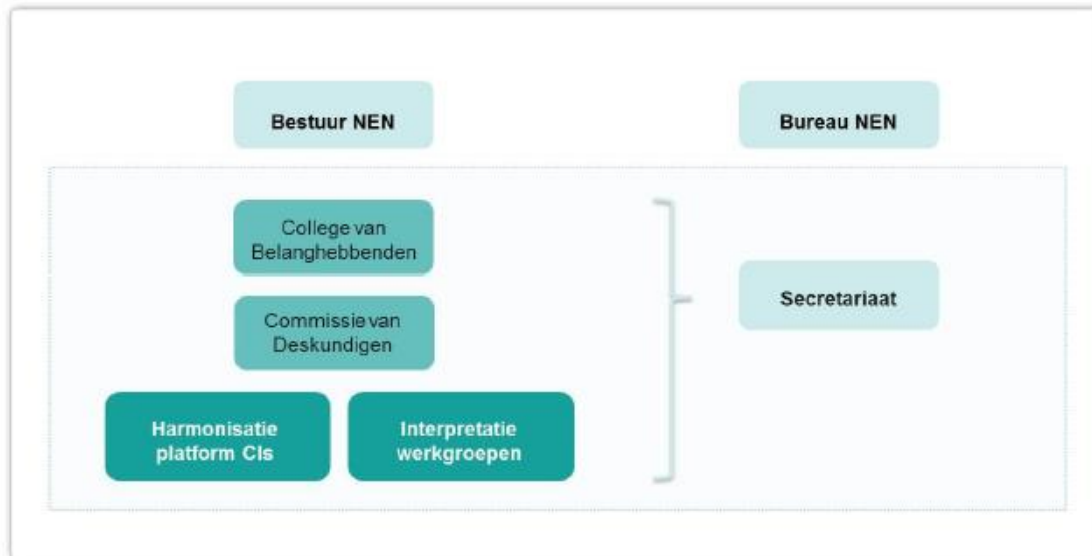
SCL beheerstructuur bij NEN

NEN heeft voor de SCL standaard een beheerstructuur ingericht:

- een College van Belanghebbenden (CvB). Verantwoordelijk voor de toepassing van de SCL-standaard.
- een Commissie van Deskundigen (CvD). Verantwoordelijk voor de inhoud van de SCL-standaard.
- Kennisplatform over veiligheidscultuur. Bespreken van ontwikkelingen over veiligheidscultuur door brede groep van kennisdragers.
- Harmonisatieoverleg
 - normaliseren van gecertificeerde auditoren (interpretatie van auditervaringen)
 - normaliseren van certificerende instellingen (gelijke aanpak van de markt)

Deze beheerstructuur zal stapsgewijs vanuit Nederland worden uitgebreid naar andere Europese landen. Voor de periode 2018-2020 werkt NEN aan een uitbreiding naar Duitsland en België.

De beheerstructuur is een actieve structuur en is bedoeld om verbeterpunten aan te pakken.

Beheerstructuur NEN (bron NEN)

NEN behandelt ook potentiële klachten. Daarom raad TenneT iedereen aan om NEN feedback te geven over hun ervaringen, zodat de SCL-standaard kan verbeteren en door ontwikkelen. Neem contact op met klantenservice@nen.nl.

NEN werkt reeds aan verbeteringen zoals de volgende:

- Uitbreiding van het aantal gekwalificeerde auditoren en certificerende instellingen (CI's). CI's kunnen contact opnemen met NEN om te worden goedgekeurd voor SCL-certificering.
- Invoering van meerdere talen, zoals het Engels, Duits en Frans, vooral in de documenten (handboek, certificeringsschema) en de website.
- Afhankelijk van de gebruikers in andere landen, zullen andere talen worden ingevoerd.
- De vragen in de online webtool zijn voor leidinggevenden en professionals duidelijk geformuleerd. Helaas is gebleken dat dit voor operationele medewerkers niet geldt. Er wordt momenteel gewerkt aan een verbeterde versie.
- De light-versies van SCL (SAQ+- en SAQ-assessments) en de aangepaste certificatieduur werden ontwikkeld op verzoek van TenneT. De implementatie van deze producten maakt deel uit van een pilotproject uitgevoerd met TenneT opdrachtnemers. De resultaten zullen worden te zijner tijd geanalyseerd, eventuele besluiten tot wijziging worden genomen en aansluitend in de het SCL-standaard worden opgenomen.

6. SCL-certificering

De certificeringsinstantie (CI) selecteren en contracteren

Als eerste stap moet een onderneming een CI contracteren. De CI moet de scope van de audit kennen om het aantal medewerkers te kunnen bepalen (eigen medewerkers, met inbegrip van tijdelijk personeel). In de scope van de audit horen die medewerkers die aan TenneT-projecten werken en die medewerkers die een impact hebben op de veiligheid van deze medewerkers. Alle bevoegde CI's met contactgegevens zijn te vinden op de website van NEN.

De audit voorbereiden

De lead-auditor van de gecontracteerde CI zal samen met de onderneming de audit plannen. De eerste stap is om het definitieve scope van de audit te bepalen. De lead-auditor zal ook aandacht schenken aan tijdelijke medewerkers en medewerkers die een impact hebben op de veiligheid.

Daarna worden in de hele organisatie medewerkers steekproefsgewijs geselecteerd voor gesprekken (raadpleeg het SCL-handboek voor het aantal gesprekken). De onderneming zal worden gevraagd om de gesprekken op de overeengekomen datums te organiseren. Ook lopende projecten zullen worden geëvalueerd en geselecteerd voor een audit. De auditor zal de resultaten van de zelfbeoordeling van de onderneming opvragen, hetzij in deze fase hetzij tijdens de audit.

De audit uitvoeren

Tijdens een audit worden steekproefsgewijs medewerkers van de hele organisatie bevraagd over hun kennis van en bewustzijn over veiligheid op de werkplek. De gesprekken worden geleid door twee interviewers (auditoren) en nemen meestal 1 tot 1,5 uur per gesprek in beslag. Er is geen vaste reeks vragen voor het interview. Het gesprek zal gaan over hoe de ondervraagde persoon de veiligheid op zijn werkplek **waarneemt en ervaart**. Eén van de auditoren zal notities nemen.

De auditoren zullen ook één of meerdere projecten bezoeken. Ze kunnen mogelijk een gesprek op de projectlocatie plannen, maar kunnen ook ongeplande veelal korte gesprekken met aanwezige medewerkers houden en de uitgevoerde activiteiten observeren. Zowel de medewerkers van de geauditte onderneming als de medewerkers van de onderaannemers kunnen worden ondervraagd en/of geobserveerd. De resultaten zullen deel uitmaken van de totale audit.

Op het einde van de dag en/of van de audit, zal een score aan de resultaten worden toegekend. Voor elke voorwaarde kunnen punten worden gescoord, ook als de voorwaarde slechts gedeeltelijk bereikt is. De interviewers tellen de totale scores en vergelijken de resultaten met de SCL-eisen om het huidige niveau van de veiligheidscultuur van de onderneming te bepalen.

Afhankelijk van de CI (dit kan een vraag en/of een voorwaarde zijn bij het inhuren van een CI), zal de auditor korte feedback van het gesprek geven, aan het einde van de dag en uiterlijk aan het einde van de audit. Daarna wordt een auditverslag opgeleverd en, indien van toepassing, een SCL-certificaat of SAQ+ statement uitgereikt. Deze procedure is beschreven in het SCL-handboek op de website van NEN.

Kosten van audit

Tijdsgebruik van de audit is vastgelegd in het SCL-handboek (in de tabel met mandagen) en is afhankelijk van de grootte van de onderneming (# FTE). Het aantal auditdagen is vastgelegd in het SCL handboek. De concurrentiekracht van de CI's zal duidelijk worden in hun dagtarieven en in de mogelijke extra reiskosten, kosten voor analyses, presentaties enzovoorts.

De externe kosten voor een volledige SCL-certificering voor een onderneming van 10 tot 2.000 FTE's in de te certificeren bedrijfseenheden, kunnen schommelen tussen 3.000 en 15.000 Euro (kosten als gewogen gemiddelde, jaar 1+2+3 gedeeld door 3) per jaar. De auditkosten moeten door de opdrachtnemer worden betaald. In bijlage I worden de externe auditkosten nader beschreven.

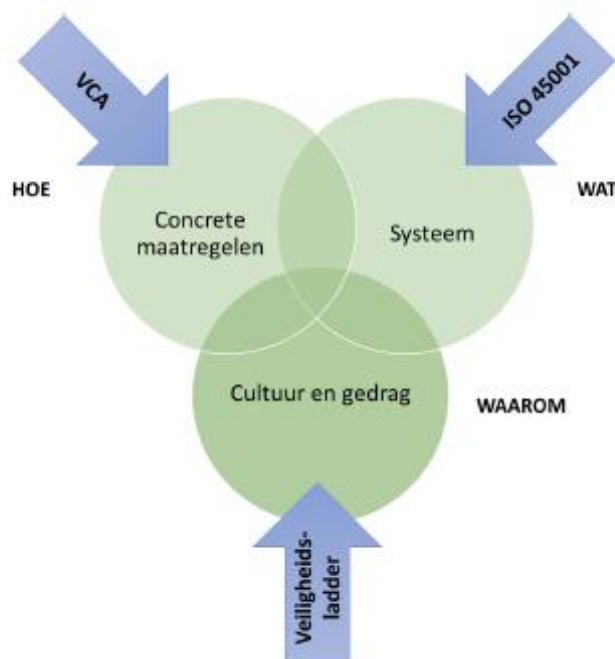
7. Alternatieve standaarden

Relatie met veiligheidsmanagementsystemen

Normen zoals OHSAS 18001, ISO 45001, VCA en SCC zijn bekende veiligheidsmanagementsystemen en zijn van toepassing op vele type organisaties. Ze zijn van toepassing op grote en kleine ondernemingen. Al deze normen zijn gericht op het beheren en continu verbeteren van de systemen die ingericht zijn voor het beheren van gezondheid en veiligheid op de werkvloer.

De laatste jaren is het duidelijk geworden dat, naast de beschikbaarheid van gepaste hulpmiddelen en systemen, vooral de menselijke factor een belangrijke rol speelt. Daarom is de aandacht verschoven naar de “zachte” kant van de managementsystemen.

Zoals reeds eerder vermeld, is de SCL niet een standaard voor het evalueren van een veiligheidsbeleid: het is een standaard voor het objectief meten van houding en gedrag van een onderneming op het vlak van gezondheid en veiligheid. Het doel van de SCL is om het bewustzijn op het vlak van veiligheid en gezondheid op de werkplek te verbeteren en op die manier best practices te stimuleren en concrete verbeteringen op het vlak van gezondheid en veiligheid te bereiken. Daarom fungeert de SCL als een aanvulling op “systeemnormen” zoals ISO, OHSAS en VCA/VCU/VCO en op de regels, reglementen en richtlijnen van de sectoren.

Doorsnede van de relatie tussen normen voor managementsystemen, VCA/SCC en SCL

Alternatieve standaarden

TenneT vraagt in aanbestedingsprocedures SCL-certificering of gelijkwaardig. In het algemeen zijn audits van managementsystemen gericht op het controleren van processen en de bijbehorende documentatie (hoe de situatie zou moeten zijn), terwijl SCL-audits gericht zijn op gesprekken en observaties (hoe de situatie in de praktijk is).

TenneT streeft ernaar de eigen veiligheidscultuur en die van zijn toeleveringsketen te verbeteren. Daarom is het in het belang van TenneT om erop toe te zien dat ook andere normen met gelijkwaardige kenmerken als de SCL worden ontwikkeld en worden gebruikt om de veiligheidscultuur van de hele sector te verbeteren. TenneT moet echter, zoals in de aanbestedingsprocedures vereist is, deze gelijkwaardigheid op zorgvuldige en transparante manier evalueren. Daarom heeft TenneT in samenwerking met andere aanbestedende diensten criteria ontwikkeld - en verfijnt deze nog steeds - om deze gelijkwaardigheid te beoordelen. De **voorlopige aanpak** bestaat uit criteria die gebaseerd zijn op de inhoud van de SCL-standaard en moet ook een weerspiegeling zijn van de manier waarop de SCL-audit is georganiseerd en wordt uitgevoerd (gesprekken met breed toepassingsgebied).

De criteria waaraan minimaal voldaan dient te worden om in aanmerking te komen als alternatieve standaard, zijn als volgt gedefinieerd:

- De standaard is gebaseerd op verschillende ontwikkelingsfasen van veiligheidsgedrag en -houding in de organisatie.
- De standaard moet grotendeels de bedrijfsaspecten en karakteristieken van de SCL dekken.
- De standaard kan zelfbeoordeling omvatten maar moet door een onafhankelijke organisatie met een vaste frequentie worden geëvalueerd en geaudit.
- De standaard moet de ontwikkeling van een veiligheidscultuur in de toeleveringsketen omvatten.
- De standaard moet die bedrijfseenheden dekken die direct betrokken zijn in het werk voor TenneT en die een impact op de veiligheidscultuur hebben.
- De standaard maakt deel uit van een integraal veiligheidssysteem (zorg voor veiligheid, gezondheid en milieu gecombineerd met technische veiligheid).
- De systeemelementen en auditresultaten moeten toegankelijk zijn voor TenneT.

De toets op gelijkwaardigheid kan bij TenneT aangevraagd worden.

8. Communicatie

Een belangrijk deel van een volwassen veiligheidscultuur en dus ook van de SCL-voorwaarden is een transparante communicatie over veiligheid gerelateerde onderwerpen.

Bijeenkomsten

TenneT organiseert op regelmatige basis:

- SCL-workshops in drie talen voor (potentiële) opdrachtnemers die SCL overwegen dan wel willen invoeren (frequentie afhankelijk van behoefte).
- Leveranciersdagen voor opdrachtnemers (frequentie 1-2 keer per jaar), met veiligheid hoog op de agenda.
- TenneT Contractor Forums op directieniveau met opdrachtnemers (frequentie eenmaal in 2-3 jaar), met veiligheid hoog op de agenda.

Ondersteuning

Communicatiekanalen over veiligheid:

- TenneT publiceert in drie talen een nieuwsbrief over veiligheid met daarin artikelen over belangrijke SCL-thema's en actuele ontwikkelingen (elke 3 maanden). Om deze nieuwsbrief te ontvangen, kunt u contact opnemen met safety@tennet.eu
- TenneT heeft een portaal, de "TenneT Safety Community", voor het uitwisselen van ideeën over veiligheidskwesties onder opdrachtnemers van TenneT. Om u in te schrijven, stuurt u een e-mail naar safety@tennet.eu.
- TenneT publiceert "Safety Moments" en "Safety Alerts" om kritieke veiligheidsinformatie te delen.
- Op de website van TenneT is een aparte rubriek beschikbaar ("Bedrijf" > "Safety bij TenneT") met veiligheid gerelateerde thema's, specificaties, waarschuwingen, nieuwsbrieven, video's, e-learningcursussen enzovoorts. <https://www.tennet.eu/company/safety-at-tennet>
- TenneT heeft een SCL-ondersteuningsteam opgericht om antwoorden te geven op vragen over SCL, de invoering en voorwaarden ervan of het melden van problemen met de certificerende instellingen en/of NEN, verzoeken voor adviseurs, ervaringen, ideeën enzovoorts. Het SCL-ondersteuningsteam is te bereiken op: safety@tennet.eu.
- Afhankelijk van de beschikbaarheid, staat TenneT open voor het geven van presentaties en/of interviews op bijvoorbeeld sectorbijeenkomsten, tijdens seminars en/of aan tijdschriften om de visie, aanpak, ervaringen en het netwerk van TenneT te delen. Neem contact op met het SCL-ondersteuningsteam.

SCL-infrastructuur

TenneT ondersteunt NEN bij de internationale ontwikkeling van de SCL en bij het professionaliseren van de standaard. De website van NEN, <http://safetycultureladder.org>, biedt de volgende informatie:

- De standaard (handboek en voorwaarden)
- De door NEN goedgekeurde certificerende instellingen voor SCL, met links naar de websites
- De gecertificeerde bedrijven met een link naar hun certificaten (met eventuele beperkingen op het toepassingsgebied van de certificering)
- Toegang tot de online SAQ-tool (vragenlijst voor zelfbeoordeling) in drie talen
- Door NEN goedgekeurde auditoren
- Laatste nieuws (seminars, nieuwe certificerende instellingen, publicaties enz.)
- Relevante documenten

Voor vragen en/of opmerkingen kunt u bericht sturen naar: klantenservice@nen.nl of info@safetycultureladder.com.

Certificerende instellingen organiseren regelmatig, soms in samenwerking met adviseurs, seminars over de invoering en audits van SCL. Deze worden aangekondigd op de website van NEN onder de rubriek "Nieuws"

en op de websites van de certificerende instellingen.

Andere aanbestedende diensten

TenneT streeft ernaar andere aanbestedende diensten in de sector te overtuigen om ook SCL als (inkoop) instrument voor hun veiligheidscultuur in te voeren. Het is in het belang van zowel TenneT als van de opdrachtnemers dat alle aanbestedende diensten in lijn zijn met SCL.

TenneT heeft in dat opzicht nauwe banden met de Europese TSO's. In Duitsland werkt TenneT ook nauw samen met brancheverenigingen, zoals de Berufsgenossenschaft. TenneT stimuleert het gebruik van de SCL standaard ook aan bij onderaannemers van TenneT.

Bijlage I. Raming externe auditkosten

Raming van externe kosten over gemiddeld 3 jaar (overeenkomstig de geldigheidsperiode van het SCL-certificaat/de SAQ+ statement). Gemiddeld tarief van €1.200 per mandag.

Vanaf 65 werknemers

trede 3	aantal medewerkers	SCL audit inschatting kosten			
		66 t/m 125	426 t/m 625	1176 t/m 1550	
SCL	audit	jaar 1, 4, etc	€ 10.800	€ 18.000	€ 23.400
	opvolgingsaudit	jaar 2+3, 5+6, etc	€ 4.320	€ 7.200	€ 9.360
	total/jaar	gemiddeld 3 jaar	€ 6.480	€ 10.800	€ 14.040
SAQ+	audit	jaar 1, 4, etc	€ 4.320	€ 7.200	€ 9.360
	opvolgingsaudit	jaar 2+3, 5+6, etc	€ 600	€ 600	€ 600
	total/jaar	gemiddeld 3 jaar	€ 1.840	€ 2.800	€ 3.520
SAQ	audit	jaar 1, 4, etc	€ 1.200	€ 1.200	€ 1.200
	opvolgingsaudit	jaar 2+3, 5+6, etc	€ 600	€ 600	€ 600
	total/jaar	gemiddeld 3 jaar	€ 800	€ 800	€ 800

Sinds 1 januari 2019 heeft NEN de volgende besluiten genomen:

- De audit-dagen voor bedrijven tot 65 werknemers is aanzienlijk gereduceerd
- Minimumaantal audit-dagen is 3 (anders geen audit mogelijk)
- Ondernemingen met minder dan 5 medewerkers: geen audit/certificering mogelijk

Tot 65 werknemers

trede 3	aantal medewerkers	< 5	SCL audit inschatting kosten kleine bedrijven					
			5 t/m 10	11 t/m 25	26 t/m 35	36 t/m 50	51 t/m 65	
SCL	audit	jaar 1, 4, etc	geen SCL	€ 3.600	€ 4.800	€ 6.000	€ 7.200	€ 9.600
	ervarings audit	jaar 2+3, 5+6, etc		€ 3.600	€ 3.600	€ 3.600	€ 3.600	€ 3.600
	total/jaar	gemiddeld 3 jaar		€ 3.600	€ 4.000	€ 4.400	€ 4.800	€ 5.600
SAQ+	audit	jaar 1, 4, etc	geen SAQ+	€ 3.600	€ 3.600	€ 3.600	€ 3.600	€ 3.600
	opvolgingsaudit	jaar 2+3, 5+6, etc		€ 600	€ 600	€ 600	€ 600	€ 600
	total/jaar	gemiddeld 3 jaar		€ 1.600	€ 1.600	€ 1.600	€ 1.600	€ 1.600

Exclusief NEN-certificeringskosten (voor SCL elk jaar, voor SAQ+ in jaar 1 en 4), afhankelijk van omvang van onderneming. Tussen € 750 en € 2.500.